

TIEDOKAS

Opistolaisyhdistyksen sääntömääräinen syyskokous

torstaina 21.11.2024 Opistotalossa, Kaskenkatu 5

klo 17.30 kahvit Café Dominicissa

klo 18.00 ”Matka viikinkien vanavedessä”

Ari Ivaska kertoo vaimonsa kanssa tekemästään matkasta.

klo 18.30 opistolaisyhdistyksen syyskokous

- yhdistyksen puheenjohtajan ja toimihenkilöiden valinnat,

- vuoden 2025 talousarvio ja toimintasuunnitelma sekä muut sääntömääräiset asiat

- esitykset opiston opinto-ohjelmaan

Voit myös esittää toiveita ja palautetta opistolaisyhdistykselle.

Tarjoilun vuoksi pyydämme ilmoittautumaan kokoukseen viimeistään 18.11.2024:
tto.jasenasiat @ gmail.com

Jäsenkortti mukaan.

Ellet vielä ole jäsen, voit liittyä ennen kokousta opiston toimistossa.

Tervetuloa!

Turun työväenopiston opiskelijat ry. / Johtokunta

Seija Ahon eläköitymiskahvit

Opistos sihteeri Seija Ahon eläköitymiskahvit nautittiin toukokuun lopulla.

Opistolaisyhdistyksen tervehdyksen toivat Seija ja Markku Luoto.

Kiitämme Seija Ahoa hyvästä yhteistyöstä ja toivottamme hänelle mukavia eläkepäiviä.

*Seija Luoto teksti,
Reijo Nurmela kuva*

TIEDOKAS

Tiedokas 113 Syksy 2024 Sisältö

- 2 Opistolaisyhdistyksen sääntömääräinen syyskokous
- 2 Seija Ahon eläköitymiskahvit, Seija Luoto
- 4 Finlands äldsta arbetarinstitut 125 år – Åbos 116 år, Sixten Westerby rektor
- 6 Suomen vanhin työväenopisto 125 vuotta – Turun opistot 116 vuotta, Sixten Westerby rehtori, Arbis
- 7 Hyvää alkavaa lukuvuotta 2024-25! Sanna Orusmaa, rehtori
- 8 Puheenjohtajan palsta, Pirjo Haapala
- 8 Jesse Peltomaan kuulumisia, Marianne Klemelä
- 10 Runo puhuu minulle, sinulle meille, Merja Köpsi
- 12 Soiva kevätreissu, Pirjo Haapala
- 15 Adressit opistotalon puolesta, Seija Luoto
- 16 Kesäretkeilyä, Pirjo Haapala
- 18 Turun Lilja, Ulla Oksanen
- 19 Esittäydyin naapurin koiralle, Reijo Nurmela

Julkaisija
TURUN TYÖVÄENOPISTON
OPISKELIJAT ry.
TIEDOTUSTOIMIKUNTA

Toimitus:
Markku Luoto (puheenjohtaja)
Seija Luoto (sihteeri)
Reijo Nurmela (toimitussihteeri, taitto)
Pirjo Haapala
Ulla Oksanen (piirtäjä)
Marianne Klemelä

TIEDOKKAAN seuraava numero ilmestyy helmi- maaliskuussa 2025
Lehteen tarkoitettu aineisto toimitettava toimitukselle 10. tammikuuta mennessä.

Toimituksen osoite:
TURUN TYÖVÄENOPISTON
OPISKELIJAT ry.
TIEDOTUSTOIMIKUNTA
Kaskenkatu 5. 20700 Turku
sähköposti: tiedokas@gmail.com

Työväenopiston Internet-kotisivu:
www.turuntyovaenopisto.fi

Painopaikka:
Painotalo Painola T. Nieminen Oy
Piispanristi

Kansikuvassa:
Soittimia työväenopiston ala-aulan näyttelyssä 29.11.2023
Kuva Reijo Nurmela

113 Syksy 2024

Finlands äldsta arbetarinstitut 125 år – Åbos 116 år

Arbetarinstitutionen i Finland har en lång historia. Nu år 2024 är det 125 år sedan det första arbetarinstitutionet grundades i Finland d.v.s. Tampereen työväenopisto i Tammerfors. Där inledde man följaktligen verksamheten år 1899. Modell tog man av Stockholms arbetarinstitut med anor från 1880. I dag har vi i Finland 175 institut med över en halv miljon studerande.

Också i Åbo fanns det tidigt framsynta förespråkare för att höja den allmänna bildningsnivån i staden. År 1908 startade både det svenska och det finska arbetarinstitutionet. Förutom Tammerfors var det bara Vasa, Uleåborg och Viborg som hann före. De tre inledde sin verksamhet 1907, medan de två instituten i Åbo körde i gång 1908.

116 år sedan arbisstarterna i Åbo

Lördagen den 3 februari 1908 inledde Åbo svenska arbetarinstitution sin verksamhet och någon dag senare den 17 februari samma år startade Turun suomenkielinen työväenopisto sin verksamhet. Det är alltså hela 116 år sedan dessa.

Att de båda instituten heter arbetarinstitution respektive työväenopisto indikerar att instituten är gamla. Det var uttryckligen för att höja bildningsnivån bland arbetarna som instituten både i Åbo och i det övriga landet inrättades. Med tiden ansåg man det vara politiskt inkorrekt att bara vända sig till arbetarklassen och de något nyare instituten fick heta medborgarinstitut/kansalaisopisto. De allra nyaste instituten heter

ofta vuxeninstitut eller något i likhet med det. Trots att instituten i Åbo heter arbetarinstitution/työväenopisto har det numera ingenting med politik att göra utan är bara ett bevis på att vi är gamla, något vi ska vara stolta över.

Arbis på nio olika sedan 1908 – kämpig start

Under sina 116 år har Arbis funnits på nio olika adresser i Åbo. Den första 1908 var Slottsgatan 25 i Finska klassiska lyceet. Längst, hela 47 år, fanns Arbis vid Auragatan 1 i Svenska Gården. 2008 flyttade Arbis till Kaskisgatan 5 och delar institutshuset med työväenopisto. Arbis hantverksutrymmen finns sedan 2017 i Åsalen vid Östra strandgatan 2 i samma hus som Katedralskolan.

De första åren ända fram till självständigheten var kämpiga för de båda arbisarna i Åbo. Den ryska administrationens läns guvernör var misstänksam mot verksamheten. Manuskriptet för alla föreläsningar skulle lämnas in till polisen för granskning minst 24 timmar i förväg. Ibland fanns polis på plats för att kontrollera att föreläsaren verkligen höll sig till manuskriptet.

Coronaåren en verklig utmaning i modern tid

Under senare tid var coronaåren 2020-2022 speciellt utmanande för de båda instituten. Vi har årligen sammanlagt närmare 20.000 kursdeltagare och många

Arbis 116 år – verksamhetsställen 1908–2024

Slottsg. 25 • 1908–1915
Foto: Åbo landskapsmuseum / August Schuffert

Klosterg. 16 • 1915–1916
Foto: Åbo landskapsmuseum / Jubileumsskrift 1908–2008

Trägårdsg. 5 • 1916–1918
Foto: Åbo landskapsmuseum / Jubileumsskrift 1908–2008

Universitetsg. 17 • 1918–1937
Foto: Åbo landskapsmuseum / Rusko Reuna

Henriksg. 9 • 1940–1950
Foto: Åbo landskapsmuseum / C. J. Gardberg

Köpmansg. 2 • 1951–1959
Foto: Åbo landskapsmuseum / C. J. Gardberg

Aurag. 1 B • 1960–2007
Foto: Åbo svenska arbetarinstitutionens jubileumsskrift 1908–2008

Kaskisg. 5 • 2008–
Foto: Turun suomenkielinen työväenopisto / Mika Tammenkoski

riskgrupper. Det gjorde att vi snabbt tog vårt ansvar då coronaepidemin tog fart i Åbo och var de första utbildningsenheterna inom Åbo stad som upphörde med närundervisning under vårvintern 2020. Det i sin tur ledde till att vi snabbt fick utveckla distansundervisning. Ännu värre blev det sedan under hela vårterminen 2021 då arbisarna inte hade någon närundervisning alls. Även om många av våra lärare och vi inom administrationen gjorde ett rätt bra jobb för att på distans upprätthålla så mycket verksamhet som möjligt sjönk deltagarantalet kraftigt. Men under hösten 2023 lärtde vi oss att leva också

med coronan och det gjorde att hösten 2023 blev en rekordhöst för Arbis. Aldrig förr under sina 115 år har både anmälningarna och deltagarantalet varit så stort. Mot den bakgrunden kändes det skönt att för min del efter närmare elva år (2013-2024) kunna lämna över rektorskapet till FM Cecilia Hindersson fr.o.m. 1.2.2024.

Sixten Westerby
Arbis f.d. rektor

Suomen vanhin työväenopisto 125 vuotta – Turun opistot 116 vuotta

Turun kaupungin molemmat työväenopistot – Åbo svenska arbetarinstitut ”Arbis” ja Turun suomenkielinen työväenopisto – täyttävät tänä vuonna 116 vuotta. Arbis aloitti toimintansa 3.2.1908 ja Työväenopisto 17.2.1908. Vuotta aiemmin oli perustettu Oulun, Vaasan ja Viipurin opistot. Maan vanhin, Tukholman esikuvan mukaan 1899 perustettu työväenopisto on Tampereella. Työväenopistotoiminta Suomessa juhlistaa siis tänä vuonna 125 vuottaan!

Nimet arbetarinstitut/työväenopisto osoittavat, että opistomme ovat vanhoja. Hiukan uudempia kutsutaan nimillä medborgarinstitut/kansalaisopisto ja kaikkein uusin kantaa nimeä vuxeninstitut/aikuisopisto jne.

Turun Arbis on toiminut yhdeksässä eri osoitteessa. Pisimpään Aurakatu 1:ssä, 47 vuotta. Vuodesta 2008 Arbis toimii yhdessä työväenopiston kanssa opistotalossa Kaskenkatu 5.

Opistojen alkuvuodet olivat hankalia. Venäjän läänikuvernööri ei luottanut opistoihin vaan joskus jopa poliisi istui luennoilla tarkkailemassa, että luennoitsija pysyi aiheessaan, jonka poliisilaitos oli ennakkotarkastanut.

Viime vuosien todellinen haaste kummallekin opistolle ja niiden lähes 20000 vuosittaiselle opiskelijalle oli koronapandemia. Esim. kevään 2021 aikana lähiopetusta ei voitu pitää ollenkaan. Huolimatta siitä, että molemmat opistot kehittivät nopeasti etäopetustaan, kurssien osallistujamäärät laskivat huomattavasti. Vasta syksyllä 2023 voitiin jälleen iloita uusista huippuopiskelijamääristä.

Sixten Westerby
Arbiksen rehtori
1.8.2013 – 31.1.2024

Hyvää alkavaa lukuvuotta 2024–25!

Kuva Erika Orusmaa

Saamme aloittaa uuden lukuvuoden Työväenopistolla uutta intoa ja tarmoa puhkuen! Opiston juhlasali on remontoitu kesän aikana uutuutta kiiltäväksi, seinät vaihtaneet värin sinisestä tummanpunaiseksi ja samalla luoneet arvokkaan ilmeen koko saliin. Uusittu lavateknikka edustaa tätä päivää hienouksineen, niin äänentoistossa, kuin valotekniikkassakin. Lisäksi luentosali ja auditorion valaistukset uusittiin ja tiloja nykyaikaistettiin. Kyllä nyt kelpaa pitää luentoja, tanssi- ja musiikkiesityksiä.

Viime lukuvuoden puolella oli useaan otteeseen puhetta opistotalon säilyttämisestä Työväenopiston käytössä. Talon kuntokartoituksen myötä onneksi ilmeni, ettei talossa olekaan suuren ja kalliin remontin vaativia tarpeita, vaan talo on hyvässä kunnossa ja pienillä vuosipanostuksilla voidaan korjata käytössä kuluneita yksittäisiä kohtia. Joten opistotalo saa jatkaa toimintaansa jatkossakin, kuten aikaisemmin.

Vaikka yleinen ja kaupungin taloustilanne on karsinut meidänkin opiston valtionosuutta ja sen myötä opetustuntimääriä, olemme silti saaneet koottua monipuolisen ja runsaan kurssitarjonnan. Otimme jälleen käyttöön omakustannekurssit, joissa ei ole mukana valtiontukea, vaan kurssimaksu on laskettu niin, että kurssimaksuilla voidaan kattaa opettajan palkka. Tämä mahdollisti sen, ettei opiston koko-

naistuntimäärää kuitenkaan jouduttu supistamaan, vaan saimme käyttöömmme edelleen aikaisempien vuosien laajan kurssitarjonnan.

Syksy tuo tullessaan muutoksia henkilökuntaan. Kaksi pitkäaikaista työntekijäämme, opistos sihteeri Seija Aho ja koulutus suunnittelija Elena Levantovskaja, jäävät eläkkeelle.

Opiston ja omasta puolestani haluan vielä kiittää Seijaa ja Elenaa hyvästä työstä.

Seijan työtä jatkamaan saimme Heli Nyysölän Espoon kansalaisopistosta. Heli on tarttunut heti riva-kasti hommiin ja työskentelee toimistossa jo täyttää päätä. Elenan työt taas jaettiin kahden päätoimisen suomen kielen opettajan kesken. Nyt suomen kielen kursseista vastaa Marina Kolomainen (KOTO-koulutukset) ja Milla Lastusaari (maahanmuuttajakoulutukset). He opettavat myös omia ryhmiään ja huolehtivat tarjolla olevista suomen kielen kurssikonaisuuksista.

Mukavaa ja leppoisaa syksyä, tervetuloa jälleen opistolle!

Sanna
rehtori

Arbiksen rehtorin
Sixten Westerbyn
eläköityessä
31.1.2024

Opistolaisyhdistyksen puolesta hyviä eläkepäiviä toivottamassa kävi Liisa Bäckman. Kuvasi Arbiksen nykyinen rehtori Cecilia Hindersson.

Puheenjohtajan palsta

Taaas olemme uuden äärellä. Oli kurssi uusi tai vanha, aina ryhmä on ainakin osittain uusi. Joskus ensimmäinen, ja jopa toinen kerta voi olla jännittävä, mutta pian ryhmä muotoutuu ja pikkuhiljaa ryhmästä tulee me. Parasta elämässä on yhdessä tekeminen – se on talkoidenkin paras mauste.

Yhdistyksen yhteiselo on ollut kesälläkin. Olemme matkanneet läpi kesän. Kävimme elokuun puolessa välissä yhden yön reissulla Ahvenanmaalla, sitä ennen Jurmossa/ Utössä ja Suurilan oopperajuhlilla. On nähty Eero Järnefeltin näyttely Ateneumissa, ja tutustuimme hänen perheensä ateljeetaloon, Suviranta. Kävimme Yrjö Kukkapuron ateljeessa, Laila Pullisen Patsaspuistossa, Bryggmanin suunnittelemassa Honkanummen kappelissa. Yhteensä touko-kesäkuussa järjestettiin 21 tapahtumaa. Osasta on kirjoitus tässä lehdessä. Ihanaa kun näille kaikille reissuille riitti innostuneita päivän kokemuksen jakavia.

Tämän lehden artikkelitkin on kirjoitettu pääasiassa kesällä. Seuraava lehti ilmestyy vuoden 2025 alkupuolella. Mikäli sinulla on jokin opistoon liittyvä aihe, jonka haluaisit lehteen, lehden sivuilta löydät sähköpostiosoitteen, jonne olla yhteydessä.

Toivottavasti olet löytänyt kurssitarjonnasta itsellesi sopivaa ja että tapaamme opiston käytävillä – tai jopa luokassa. Jään mielenkiinnolla odottamaan sattuko uudelle kurssilleni joku tuttu.

Mielekästä syyslukukautta!

Pirjo Haapala

opiston rehtoriin Sanna Orusmaahan. Kiinnostukseni heräsi ja päätin hakea paikkaa. Pääsin haastatteluun ja täällä sitä nyt ollaan.

Opetusalalle löysin koulunkäynninavustajan tehtävien kautta. Innostuin opettajan ammatista ja päätin hakea koulutukseen. Opiskelin itseni luokanopettajaksi ja käsityön opettajaksi Rauman opettajakoulutuslaitoksessa. Valmistumiseni jälkeen muutin Turkuun ja täällä olen viihtynyt.

Opiston opetusohjelma on jaettu viiteen eri kokonaisuuteen. Miten tiimivastaavat nivovat tätä kokonaisuutta yhteen?

Jokaisella tiimivastaavalla on tosiaan oma kokonaisuus vastuullaan. Rehtori antaa meille raamit, joiden sisällä meidän tulee toimia. Teemme yhdessä suunnittelua ja haemme suuntaviivoja kurssitarjonnallemme. Jokainen tiimivastaava suunnittelee ja kokoaa oman alueensa kokonaisuuden omien tiimiläistensä

kanssa. Kun tiimit ovat valmiit, käyvät tiimivastaavat omat kurssisuunnitelmansa rehtorin kanssa läpi. Yhdessä rehtorin kanssa tehdään viimeiset korjaukset ja päätökset.

Kun kurssit ovat valmiit ja tarkistettu, kootaan niistä opiston lukujärjestys. Kurssisuunnittelua tehtäessä teemme tiivistä yhteistyötä koko henkilökunnan kanssa. Kaikilla on oma tehtävänsä, jotta saamme kokonaisuuden valmiiksi ja opintoppaan painetuksi.

Vastat tiimistä joka koostuu useasta eri osa-alueesta sisältäen mm. käden taitoja, tietohallintoa, merenkulkua ja musiikkia. Aika moniulotteinen spektri. Onko sinulla erikoiskikkoja hypätä aiheesta toiseen?

Ei valitettavasti ole erityiskikkoja. Paljon on pitänyt ottaa asioista selvää. Minulla on todella ammattitaitoisia opettajia tiimissäni ja saan heiltä tarvittaessa konsultointia itselleni tuntemattomissa asioissa. Monipuolisuudessa on omat haasteensa, mutta toisaalta olen päässyt tekemään ja oppimaan paljon uutta.

Toimitko itse myös opettajana?

Kyllä, suurin osa työstäni on opettamista. Opetan käsityö- ja entisöintikursseja Rieskalähteen koululla. Pidän keväisin myös lyhytkurssia frisbeegolfin perusteista.

Voiko pakeillesi tulla koska vaan, jos on kysymyksiä/ongelmia vai pitääkö varata aika?

Aina voi tulla moikkaamaan, jos vain olen paikalla. Opetukseni ei ole opiston tiloissa, joten osan työajastani olen toisaalla. Varmin tapa tavata on sopia aika, mutta jos paikalla olen, niin tervetuloa juttusille. Minut saa kiinni myös puhelimitse ja sähköpostitse.

Mitä harrastat vapaa-ajallasi?

Harrastan melko monipuolisesti liikuntaa ja ulkoilua. Pelailen pallo- ja mailapelejä, heitän frisbeetä, kalastan ja veneilen. Käsityöt jäävät arkena vähän vähemmälle, mutta kyllä niitäkin tulee pitkin vuotta tehtyä.

Onko mielestäsi olemassa jokin ala, mikä ei vielä ole opiston opetusohjelmassa, mutta joka siellä olisi hyvä olla?

Mielestäni opistomme tarjonta on todella laaja ja kattava. Varmasti löytyy esimerkiksi erilaisia käden taitojen menetelmiä, joita olisi mukava saada tarjontaan.

Mitä haasteita mielestäsi nykyaika asettaa opistolle?

Koulutuksen ja vapaan sivistystyön arvostuksen hiipuminen päättävässä portaassa asettaa haasteita opistolle. Leikkaukset ja kiristykset, joita tehdään tietämättä, mitä täällä opistossa tehdään, huolestuttavat. Olisi hyvä, että nopean säästön tavoittelun sijaan asioita katsottaisiin pidemmällä tähtäimellä ja päättäjät perehtyisivät tekemiseen, ennen päätöksen tekoa.

Marianne Klemelä

Jesse Peltomaan kuulumisia

Taitotiimistä vastaava Jesse Peltomaa, kuinka kauan olet toiminut opiston palveluksessa?

Työskentelen opistossa kolmatta lukuvuotta. Melko tuore kasvo, mutta uskon jo päässeeni jutun jujuun kiinni.

Ja miten päädyit tähän tehtävään? Kerro vähän omasta koulutus- ja työpolustasi?

Päädyin tehtävään ihan työpaikkailmoituksen kautta. Huomasin ilmoituksen ja päätin ottaa yhteyttä

Jesse Peltomaa Kaskenkatu 5 työpisteellään. Kuva Reijo Nurmela.

Runo puhuu minulle, sinulle meille

Runot ovat ajatuksia elämästä, tunteista, muistoista, unelmista. Runot ovat pieniä helmiä, joita punomme elämämme ketjuun.

Runokurssilla pääasiassa tutustumme eri runoilijoiden runoihin ja analysoimme niitä. Mutta jotkut innostuvat omia runojakin kirjoittamaan, ja joka kerta on odotettavissa uusi aihe. Makupaloja luettavaksi. Tervetuloa syksyn runokurssille!

Merja Köpsi

kevät on totta

jäät sulautuvat sinuun

palelet lämpimänä

voiko paikallaan tanssia

vahva päätöksestäsi

hiuksiesi nutturaton kieli

harmaa on voimaväri

Hanna-Maija Valjanen

Poltin sanani paperilla
tekstiviestiajan nuorena
sain viestini jumaloletetulle
tiivistettyä sätkäpaperille

siunattujen röökipurujen ympärillä
kahdeksantoista henkosen avustamina
sanani joogasivat savuksi
ilmakehien ohi kohti taivasta

en pyytänyt perinteistä keuhkosyöpää
tai edes keuhkohtaumatautia
en viitsinyt edes vitsailla maailman rauhasta
kun lähes jokainen sotasankari kiittää jumalaa

rukoustuha punoitti hetken toivoa
ehkä korkeudessa luettiin toiveeni
joka päättäjille oli jo liikaa
että tuet riittäisivät koko kuuksi

ja ystävä pysyisi erossa parvekkeen kaiteista
ja naapurin vauva ei itkisi koko yötä
ja poikaani ei sentään lyötäisi koulussa
ja polveni kestäisi nämäkin liukkaat

heitin uhritumpin tuhka-astiaan
varani eivät riitä mielen kauneusleikkaukseen
mutta ehkä jumaloletettu uskoo silti sieluuni
kun en syönyt sanojani vaan poltin ne

Hanna-Maija Valjanen

Taidegalleriassa

Taidegalleriassa on kuvanveistäjän työ
”Muisti”.

Seinäpintaan on kiinnitetty
tutunnäköisen puutuolin kappaleita.

Nelikulmio on irrallaan.

Jokin osa on ehjä.
Yksi on repeytynyt,
irrottanut mukanaan
kappaleen jostain muusta.
Nelikulmiota lukuunottamatta
kaikki koskettavat toisiaan.

Kokonaisuus on särkynyt,
merkitys kadonnut,
käyttötarkoitus hämärtynyt.

Tuolia ei ole,
ei levähdyspaikkaa.

Näinkö käy muistin sairastuessa...

-

Täytyy koputtaa puuta.

Sisään!

Pirjo Vahtola

Raukea katse
ajatuksesi harhailevat.

Väsynyt
uneton yö
uupuneenakin olet viehättävä
naisellinen nainen
aikaasi edellä.

En näe häntä
vain rippeet aamiaisesta
puoliksi juotu lasillinen, palava savuke.
Suljen suuni.

Ihailen rohkeuttasi
uskallat olla oma itsesi.

Autan sinua siivoamaan pöydän.

Hannele Nurmi

Poltin sanani paperilla
sulatin säkeeni suudelmilla.
Halauksin peittelin orvot
mullan alle käärin torsot.

Uusi ajatus hiljaa hiipi
syvällä sielussa pakotti ja riipi.
Huomenna työntyvät sanani ulos
Löydä nyt säkeittäni tulos.

Hannele Nurmi

Aarno Ruusuvuoren suunnittelema Hyvinkään kirkko valmistui vuonna 1961.

Etualalla Valamon luostarin hautausmaalla sijaitseva lastenkirjailija Elina Karjalaisen grobu, taustalla pyhittäjä Herman Alaskalaisen tsasouna.

Valamon luostarin viinitupa.

Mekaanisen musiikin museossa soi positiivisesti posetiivit.

Soiva kevätreissu

Koettu jättää jäljen. Ihminen saattaa jopa muuttua kokemansa mukana. En tiedä muuttuiko joku meistä reilusta neljästäkymmenestä, mutta ainakin saimme kokea, ja ne jättivät jäljen.

Opistolaisyhdistyksen Kulttuuri- ja retkeilytoimikunnan järjestämän matkan ensimmäinen pysähdys oli Hyvinkäällä. Tutustuimme arkkitehti Aarno Ruusuvuoren suunnittelemaan Hyvinkään kirkkoon. Kolmion mallisessa kirkossa oli kaunis istua ja kuunnella pappi Janne Rönnin esittelyä vuonna 1961 valmistuneesta kirkosta, joka on, syystäkin Hyvinkään kuuluisin nähtävyys. Kirkon pyramidimuoto on pelkistetyin kaunis.

Koskettavia muistoja, ja uuden oppimista koimme Mikkelin Sodan- ja Rauhan keskuksessa, Muisti. Ny-

kytekniikalla vanhaan Päämaja rakennuksen tiloihin oli loihdittu mielenkiintoisia tarinoita, videoita ja virtuaalilasien avulla saattoi kokea, minkälaista oli olla talvisodan Summan taistelussa. Tutuksi tuli myös Lokki viestikeskus, joka on louhittu viereiseen kalliioon. Sisäpinta-ala 492 m2 ja tilavuus 1230m3.

Olimme lähteneet klo 9 ja saavuimme illan suussa Valamon Luostarin Trapesa ravintolan Teepöytä. Eikä aikaakaan, kun suurin osa suunnisti noin kilometrin päässä olevalle hautausmaalle. Illan viileys, kaunis valo, lintujen laulu ja juuri lehtiin puhjenneet koivut olivat parasta seuraa kuljeskella hautausmaalla. Olimme kiitollisia Liisalle, joka otti vastuulleen luostarin alueen tsasounien avaimet ja näin pääsimme näkemään nämä myös sisältä.

Valamon Kristuksen Kirkastumisen kirkossa on joka aamu palvelus. Osa heräsi sitä seuraamaan. Aamupäivän aikana tutustuimme Viitankantaja (puolimunkki) Stefanoksen opastuksessa Luostarin historiaan, ja tämän päivän arkeen. Hän kertoi, että uusi kilvoittelija aloittaa noviisina (kuuliaisuusveli), sitä seuraa ”vai-

he” viitankantaja, sen jälkeen munkki ja ”eläkeiässä” koittaa skeemamunkkeus. Siirtyessään noviisista viitankantajamunkiksi ja taas munkiksi, luostarin johtaja keskustelee kilvoittelijan kanssa. Ei ole suinkaan itsestään selvää, että tie munkkiuteen jatkuu. Kilvoittelijan tulee olla tasapainossa itsensä, sekä ympäristön kanssa. Muutosvaiheissa leikataan hiukset (tonsuuri) ja saadaan uusi nimi. Nimi selviää vasta vihkitilaisuudessa.

Tullessaan luostariin henkilöllä ei saa olla velkaa eikä alaikäisiä lapsia, ja elämän ja mielen täytyy olla kunnossa. Kilvoittelija tekee lupauksen; omaisuudettomuus, naimattomuus ja kuulijaisuus. Jokaisen luostarissa olevan on pystyttävä tekemään työtä, keskeisenä mottona onkin tee työtä ja rukoile. Luostarin johtaja määrää jokaiselle tehtävät, ja niitä voi olla paljon.

Asianmukainen asuste on oltava päällä aina kun kilvoittelija jättää oman keljansa (omahuone).

Luostarivierailuun kuului myös tutustuminen Viinehtimöön. Onhan viinin valmistaminen, ja eteenkin sen myynti, osa luostarin taloutta. Luostari saa tulonsa matkailusta. Viinehtimö kierros loppui Viinitupaan, maisteluhetkeen. Kierrosisäntä, Skeemamunkki An-

ton (86 v) loi tilausuuteen letkeän tunnelman.

Lintulan Pyhän Kolminaisuuden Luostarin elämä vaikuttaa seesteisemmältä. Heillä ei ole ulkopuolisille tarjolla ruokailua. Vieraille yösjöjä on vain muutama. Arkiaskareiden lisäksi luostarin puutarhan yrittävillä riittää monenlaista työtä. Nunnaluostari vastaa Suomen ortodoksisen kirkon tuohusten valmistamisesta. Molemmat luostarit sijaitsevat kauniilla paikalla, hiljaisuudessa, veden äärellä.

Luostarielämä pyyhkiytyi vauhdikkaasti mielestä, kun astuimme posetiivien maailmaan. Mekaanisen musiikin museo Varkaudessa käsittää toinen toistaan yllättävämpiä soittorasioita ja -kaappeja, automaattipianoja ja -orkestereita. Jos sanan museo ajattelee tylsänä ja hiljaisena paikkana, niin takulla yllättyy. Tämä ”museo” soi ja raikaa kuin karnevaali. Suuri osuus on museoisännillä, eteenkin Pavelilla, joka on jo lapsuuden perheen mukana kasvanut posetiiviseksi posetiiviariksi. Pavelin isä, Jurgen Kepf perusti museon ja äiti Eeva oli alusta loppuun täysillä mukana.

Kouvola oppaamme Tarja Peltoa-Welin opasti meitä Kouvolan kohteissa: Anjalan kirkko, Alvar Aallon omakotitalo alue, - tehtaanmäki sekä Ankkapurhan

Illan hiljaisuudessa palaamme Valamon hautausmaalta.

Viitankantaja munkki Stefanos.

Anjalan vuonna 1755–1756 rakennettu puukirkko.

Alvar Aalto suunnitteli Inkeröisten tehtaanmäelle työntekijöiden asunnot, Tervalinjan puiset rivitalot 1937–38.

Verla.

teollisuusmuseo. Kymijoen Ankkapurha, ”isokoski” kohisi voimakkaana. Teollisuusmuseo oli hyvä jatku- mo Maailmanperintökohde Verlaan, jossa pääsimme ”Saksasta Suomeen muuttaneen tehtaan työntekijän” esittämän draamaopstuksen mukana 1800–1900 lu- kujen vaihteen kartonkivalmistukseen.

Reissun viimeinen kohde, Kirkonkellojen museo, sät- käytti joka ikisen. Harva oli kuullutkaan Kirkonkello- tekniikko Supavit Nummelinista, saati sitten ymmär- tänyt miten mielenkiintoista kirkonkellojen historia voi olla. Aavistuksen hätkähdytti myös Supavitin tapa ottaa meidät vastaan: hän tervehti iloisena ja räpläs kännykkää! Mutta eipä aikaakaan, kun nokkelimmat ymmärsi, että Supavit soittaa kännykällä omakotita- lon katolla olevia kirkonkelloja! Hän todellakin pys- tyi hallitsemaan kellot kännykällä.

Pian kipusimme navetan ylisille, jossa oli kymme- nittäin erilaisia kelloja. Supavit kertoi mielenkiintoi- sia tarinoita keräämiensä kirkonkellojen historiasta. Ajoimme 25-vuotiaan itse rakentamalla puu/lauta- junalla sekä nautimme urkukonsertista, jonka kuu-

limme kappelissa, jonka Supavit on vuosi sitten ra- kentanut omakotitalonsa alakertaan. Urutkin hän on luonnollisesti itse rakentanut. Heiluttaessani hyvästit, ymmärsin että en ole tajunnut, että kirkonkellojen ta- rinat voivat olla niin kiinnostavia. Eikä vain kirkon- kellojen, vaan matkalla oli monta kohdetta, joihin jouduimme törmäämään puoliväkisin. Hyvä niin, sil- lä näin se elämäkatsomus avartuu.

Kiitos jokaiselle mukana olleelle ja Turun Tilauslii- kenteen kuljettaja Jannelle, joka rauhallisella ajami- sellaan takasi, että pysyimme aikataulussa – joka oli tiukka.

Pirjo Haapala teksti ja kuvat

Kirkonkellojen museo. Kuva Liisa Bäckman.

Kirkonkellojen museo. Kuva Pirjo Haapala.

Adressit opistotalon puolesta

Edellisessä Tiedokkaassa (nro 112/Kevät 2024) kerroimme, että Kaskenkadun opis- totalon säilyttämisen puolesta on kerätty nimiä adresseihin. Keräys tuotti erinomaisen tulok- sen eli saimme niihin yhteensä 3532 allekirjoitus- ta (2547 nettiaadressiin ja 985 paperiadresseihin). Tämä osoitti selvästi, että opistotaloa tarvitaan tu- levaisuudessaakin.

Opistolaisyhdistyksen johtokunnan edustajat luo- vuttivat adressit 1.2.2024 pormestari Minna Arvel- le. Tilaisuudessa yhdistyksen puheenjohtaja Pirjo Haapala kertoi työväenopistojen historiasta ja ny- kypäivästä, miksi ne ovat tarpeellisia vapaan sivi- sitystyön keskuksia sekä esitti vetoomuksemme Tu- run kaupungin päättäjille opistotalon säilyttämisen puolesta. Samalla käynnillä kaupunginhallituksen jäsenille jätettiin vetoamus ja pieni tietopaketti työ- väenopiston toiminnasta.

Johtokunnan edustajat pääsivät 12.2.2024 tapaa- maan myös kaupunginvaltuuston puheenjohtajis- toa ja kertomaan opiskelijoiden huolesta opisto- talon säilymisen puolesta. Tilaisuus oli antoisa ja keskustelu oli vilkasta. Valtuuston edustajat olivat kuulemma siinä vaiheessa olleet vain lehtitietojen varassa.

Kevättä kohti mentäessä synkimmät pilvet tuntui- vat väistyvän opistotalon yltä. Kuntokartoituksen tulokset osoittivat talon olevan paremmassa kun- nossa kuin alkujaan esitetyt arviot. Rehtori Sanna Orusmaan kirjoituksessa sivulla 7 on enemmän tie- toa opistotalon tilanteesta.

teksti ja kuvat Seija Luoto

Kuvassa oikealta: pormestari Minna Arve, Pirjo Haapala, Seija Luoto, Liisa Bäckman, Elisa Villa, Terttu Pääni

Vasemmalla puolella kaupunginvaltuuston puheenjohtajisto: Muhis Azizi (vpj), Saara Ilvessalo (vpj), Mika Maaskola (pj), Mikael Miikkola (vpj), Timo Furuholm (vpj)

Oikealla puolella yhdistyksen edustajat: Elisa Villa, Liisa Bäckman, Pirjo Haapala (pj)

Kesäretkeilyä

Ennen juhannusta vierailimme Espoon saaristossa Saaristomuseo Penttalassa.

Kuvassa on 1920-luvulla rakennettu kotimuseo Gurlin talo, jossa aika on pysäytetty kalastajan leski Gurli Nyholmin elämän viimeiseen kesään 1986. Pihapiirissä on muitakin rakennuksia, mm. yksi Es-

poon vanhimmissa asuinrakennuksista, 1700-luvun lopulla rakennettu kalastajämökki, ja ruokokattoinen ranta-aitta, jossa oli ympärivuotisesta kalastuksesta kertova näyttely. Saarella on myös helppokulkuinen luontopolku (2,3 km), jonka varrella saattoi ihailia Pentalan järveen rauhallisuutta ja upeaa merimaisemaa Diksandin hiekkarannalla. Yhteiskuva tuolta rannalta, josta oli hyvä mennä uimaan.

Gurli ja Arvid Nyholm avioituivat 1929. Kalastaja Arvid oli 14 vuotta vanhempi kuin Gurli, joka oli syntynyt kirkkonummelaiseen maanviljelijäperheeseen, eikä hän tullessaan saarelle ymmärtänyt mitään kalastamisesta. Viljely ja kasvit olivat Gurlin juttu. Hänen aikanaan pihapiirissä oli viljelyä, joka muille saarelaisille oli erittäin erikoista.

Yli-Kirran piha ja sudenkuoppa.

Punkalaitumella sijaitseva Talonpoikaismuseo Yli-Kirra on avattu 1954, eli museo täytti 70 vuotta. Hämmästyimme museon pitkää ikää, sillä meistä liki viidestäkymmenestä oli harva kuullutkaan koko museosta. Koiramäen talo (nimi, jolla museota myös kutsutaan) oli osalle tuttu – ainakin lastenkirjailija Mauri Kunnaksen kirjojen myötä. Kerrotaan että Kunnas olisi innostunut museosta ja sijoittanut koira-asukkaat juuri tähän 1800 luvun miljööseen.

Museoalue on valtava. Siellä riittää tutustumista useaksi tunniksi, koko perheelle. Meillekin oli paljon uutta, mm. sudenkuoppa, sudelle tarkoitettu ansa. Elävä ääntelevä eläin laitettiin kehikkoon, ja kun susi hyökkäsi saaliin kimpuun, alla oleva maa petti ja susi putosi kuoppaan.

Retkipäiväämme (29.7.2024) kuului myös Nuutajärven kartano, joka on rakennettu 1800 luvun alussa. Kartanoa kunnostetaan – nytkin oli sähkömiehiä töissä. Luonnollisesti tutustuimme myös Nuutajärven Lasikylään ja Oiva Toikan mielikuvitusrikkaisiin lasilintuihin. Opimme että näiltä seuduilta lähti pääkaupunkiin Preussissa syntynyt herra Henrich Geuorg Franz Stockmann, jonka taitavista liikemiehen ja kauppiaan taidoista kasvoi nimi, joka tunnetaan paremmin kuin Nuutajärvi tai Yli-Kirra.

Pirjo Haapala teksti ja kuvat, ryhmäkuva Ulla Kontio

Turun Lilja

Lilja patsas on Wainö Aaltosen punagraniittinen ulkoveistos ja se sijaitsee Runebergin puistossa Aurasilan kupeessa. Sen korkeus on 250 cm. Vuonna 1928 syyskuun 7. päivä patsas paljastettiin. Patsaan jalkojen juuressa on kolmiulotteinen heraldinen lilja. Se on Turun vaakunakukka.

Tämä on ensimmäinen Turun kaupungin hankkima oma ulkoveistos.

Wainö Aaltosen Turun Lilja ja Paavo Nurmen patsaat ovat hengeltään idealistisia, kuten hänen maalauksensakin.

Turun vappuina Lilja patsas on lakitettu ja ensikertaa jo vuonna 1929.

Ulla Oksanen

Esittäydyin naapurin koiralle

Tulin kaupasta. Porraskäytävässä oman asuntoni ovea avatessa viereisen huoneiston koira alkoi haukkua. Se pieni rapina joka lukkoa avatessa kuuluu, oli tarkalleen se hetki. Ihmeen hiljainen ääni siihen riitti. Sillä on todella hyvä kuulo. Vai haistaako se minut oven läpi?

Naapuriini oli juuri muuttanut uusi asukas, jolla on koira. Olin lukenut lehdestä artikkelin, jossa kerrottiin koirien eroahdistuksesta. Kun koira on asunnossa yksin, se saattaa haukkua pitkin päivää. Asukkaan kotona ollessa se ei hauku.

Laitoin ostokset kaappeihin. Koira haukkui kolmen sarjoja ja sarjojen välissä oli muutaman sekunnin mittainen tauko ja sitten taas: "HAUH, HAUH, HAUH!" Ääni oli kumea, ison koiran ääni. Koira oli minulle tuntematon vielä. Juuri muuttanut.

Mitä se mahtoi ajatella? Kuunteliko se taukojen aikana? Tuli tästä mieleeni yrittää vastata koiralle jotain. Sanoin sille kolme haukhdusta: "Hau, Hau, Hau." Melko tavallisella ihmisen äänellä, mutta lempeämmin kuin koira. En yrittänyt matkia koiraa. Kerrostalossa on ohuet seinät, ääntä ei tarvinnut korottaa.

Koira piti nyt pidemmän tauon. Sitten se sanoi "HAU, Hau." Kaksi kertaa vain? Jotenkin lempeämmin sekin, vähemmän uhkaavasti. Minä vastasin: "Hau, Hau!" Vain kaksi haukhdusta sanoin minäkin. Ja koira mietti vähän vielä pidempään.

Sitten se haukahti vain kerran: "Hau." Ja minä vastasin yhdellä haukhduskella: "Hau." Sitten olimme hiljaa molemmat. Varmaan molemmat ihmettelimme ja hämmästelimme.

Minä ihmettelin sitä, että se kävi noin helposti. Koira hiljeni. En odottanut tapahtuvan mitään erityistä. Kunhan tässä nyt pelleilen. Oletin, että se jatkaa haukkumista minun sanomisistani välittämättä. Koira oli yksin kotona. Vain sen emännällä tai isännällä olisi jotain vaikutusta siihen. He saisivat sen vaikenemaan, rauhoittumaan. Minun ja koiran keskustelulla tuntuu olevan pysyvämpikin vaikutus. En ole kuullut sen haukkuvan tämän kerran jälkeen pitkään aikaan.

Kuvittelen koiran päätelleen vastauksistani, että tarkoitin ne juuri sille. Koska vastasin heti ja haukuimme samat määrät. Kun en imitoinut sitä. Minulla oli ihmisen aksentti yrittäessäni puhua koiran kieltä. Tietämättä koiran kielestä mitään! Se ymmärsi minun olevan ihminen. Mies, vanha, lempeä ja vaaraton. En uhkaa sitä, ja pysyn omalla reviirolläni. Oi sallikaa minun esittäytyä!

Reijo Nurmela

Vuf! Tässä esittäytyy Rolle, kennelnimeltään Hellevillan Maisteri. Kuvituskuva. Kuvasi Heli Juva-Vainio.

Opistolaisyhdistyksen järjestämä matka Eero Järnefeltin ateljeekodissa, Suviranta. Kuva Pirjo Haapala.

Sälgrund. kuva Pirjo Haapala.